

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 1. grudna 1871.

List 48.

Iz Ljubljane. Iz katol.-politiške družbe. Pervo adventno nedeljo 3. dec. o pol šestih zvečer bo katol.-politično društvo imelo svoj mesečni shod. Dnevni red obsega: 1. društvene zadeve; 2. pogosti poboji in pretepi na Kranjskem in posvetovanje, kako bi se dala ta velika nesreča odvrčevati; 3. naprave pomočnih denarnic po kmetih; 4. predlogi posameznih udov. Odboru je pretežavno posameznim vabila pošiljati, toraj s to priliko vse ude priljudno vabi k obilni vdeležbi

Odbor.

Ko bi šel papež iz Rima.

Laško ministerstvo po listu „Persevanzi“ razne reči žuga papežu Piju IX, ako res Rim zapusti, kakor se večkrat zdaj piše in celo Thiers je rekel, da bi papeža z vso častjo sprejeli na Francoskem in bi tam imel prav čisto vso svobodo. Bedaste laške žuganja pa zadosti pojasnujejo, kaj bi bil Rim brez papeža, — da bi bil zapušeno staniše, razdjano in mertvo truplo brez glave, in zgubil bi pred svetom vso svojo slavo. Rekel sem „bedaste žuganja,“ — in pa res: ministerski list še žugati in strašiti ne zna. Zakaj neki ne pravi: „Naj le gre papež; sej zdaj je prišel Viktor-Emanuel! Kdo bode več prašal po papežu, ko je prišla tolika nova luč?“ Morebiti bi bil koga s tim otental, ali saj sam sebe tolažil. Žuganje pa, da bode potlej vlada ob kratkem obdelala z župniki, z duhovnijami, z vsim cerkvenim premoženjem, da bode papežu povernjenje v Rim zaperto itd., vse to le kaže, da tudi do zdaj je bilo malo resnice v tem, kar je še vlada spoštovanja kazala do papeža, da nji ni nič za narodovo sveto vero in pravice, in tako se pred svetom popolnoma razodeva in bo imela od katoliškega naroda tako spoštovanje in tako zaupanje, kakoršnega je res vredna. Bedasto je žuganje, da bode papežu pot v Rim zaperta, ker že veliko papežev je bilo od trinogov iz Rima pregnanih, pa so se vendar zopet v Rim povračali in so zopet, kakor poprej, v svoji lastini gospodovali. Vidil sem l. 1856 v Kvirinalu v neki sobi še vso opravo starega Napoleona, ki je tam stanoval: in kje so zdaj Napoleonovi vsi? Zdaj rogovilijo, plešejo, komedije igrajo po Kvirinalu drugi trinogi, ki pa tudi pojdejo, in papež se bode tje povernil, — upajmo v pravico Božjo, da tudi še stari Pij. Šli so tlačitelji Palmerston, Kavur, Napoleon III, Beust in več družih v kratkem času: preživel bo tudi še druge Pij, veliki terpin ob hudih časih, — Bog mu bo dal zmago doživet in vergel bo tiste, ki njemu smert vsak dan napovedujejo.

Danes meni, jutri tebi!

Pod napisom „I ladri di Firenze“ (tatovi v Florencu) „Unità“ pripoveduje, kako „Gazzetta del Popolo“ v Florencu maha in premahuje po tatinstvih, ki so se dogodile ondi v „Starem dvoru“ (Palazzo Vecchio) ob času poslednjih ondodnih stanovnikov. Stanovali so pa poslednjič ondi: Italijanska začasna vlada; diktatura barona Rikassoli-a; vradi namestne vlade kneza Karinjanskega; florenški prefekti; lesarji in zidarji; stavbarji in priklevjavci francoskih papirjev; ministerstvo za zunanje opravila in zbornica poslancev.

Italijanska vlada, kakor je znano, se je bila preselila iz Torina v Florencijo na Toškanskem, in zdaj ko se zopet iz Toškane v Rim preseljuje, so se tudi mnogi prostori „Starega dvora“ izpraznili in skazalo se je, da veliko dražih reči je zginilo. Preiskal je pomanjkljeje knez Firocchietti in „Gazzetta del Popolo“ pravi: „Kraljeva prokura vé, da v „Starem dvoru“ se je storilo toliko tatinstev, da „galera“ v Civitavecchii bi ne bila zadosti jih kaznovati,“ in tirja pravdo. „Unità“ pa pravi: Mi ne tirjamo pravde, ker se ne more napraviti. Ako stoji po koncu še „Stari dvor“ s svojim stolpom in zvonom, naj Boga hvalijo Florenčani. Rekli pa bi Rimljanom, da naj dobro čujejo, zakaj Florencija kliče: „Hodie mihi, cras tibi!“

Škoda je toliko večji, ker odnesene reči so večidel stare znamenitosti velike zgodovinske cene. — Mogoče, da se tudi premožni liberalci sčasoma vender prepričajo, da tat iz sakristije utegne prilesti tudi pod njih streho! Katoličani smo dolgo dolgo klicali gluhim ušesom; ako se odmašujejo prepozno, mi gotovo nismo krivi. Pa kakošni tatovi!!

Pruski škofje in cesar Viljem.

Mesca kimovca v Fuldi zbrani škofje so nemškemu cesarju Viljemu izročili pismo, ki obravnava katoliške zadeve na Nemškem; in zdaj ko je nemški novi cesar na škofovsko pismo tudi odgovoril, bodo častiti bravci vso reč ložej pregledali iz naslednjega pojasnjenja.

Škofovsko pismo obžaluje, da hinavski ljudje v njih domovini išejo v sum in zaničevanje spraviti nauke vesoljnega cerkvenega zbora in vlade jih pregovarjajo, kakor da bi bili ti nauki nevarni za državo in občinsko družbo. Obžalujejo, da se je vidil že sad teh kovarstev v djanji pruske vlade zoper škofo v Bonu in Bratislavu in še zlasti v poslednji okrožnici naučnega ministra zoper škofa v Ermelandu o verskem uku na braunsberški gimnaziji, ker obderžala je vlada v službi Cerkvi upornega svečenika, in učence še celo zavezuje poslušati njegove brezbožne nauke, ali pa bistno katol. napravo zapustiti.

To djanje je globoko pretreslo in užalilo vse katoličane na Pruskem. Adresa nadalje pojasnuje:

Kako katoliška vera neodjenljivo tirja, da se sleherni podverže sklepom vesoljnega zbora v rečeh vere in nrave. Kdor tega noče, se odterga sam od katoliške Cerkve, in toraj ne more opravljati službe katoliškega učenika.

V ravno omenjenih primérnejših se je le ena reč tirjala: vresničenje tega neodjenljivega načela, da le udje katoliške cerkve zamorejo biti učitelji veroznankega nauka; odbitje toraj une prošnje, ki je operta na natorno in razodeto pravico, je žaljenje verske svobode in vesti, in je globoko užalilo vse katoličane.

Še bolj so užalile vernike ministerske okrožnice, ktere so razglasile, da učenje veroznanstva od izobčenega mašnika v Braunsbergu je zavezno za učence....

Škofje toraj, gnani od svoje vesti, slovesno oporekajo pred prestolom Nj. veličanstva zoper vsako in sleherno napadanje v verskih in cerkveno-pravnih rečeh sv. Cerkve in prosijo cesarja za pravico in pomoč.

Adresa se sklepa, da nasprotja se zamorejo brez preobilnih pritežnost še poravnati, in iz tega namena škofje sklepajo s prošnjo tudi osnovo (promemorijo), ktera naj bi zadevno pot olajšala.

Odgovor cesarjev na škofovsko pismo do poznankega vikšega škofa spominja na jagnje, ki — češ da — volku vodo kali, in osornost tega odgovora bode cesarju in Viljemu gotovo še zadrege delala.

Cesar pravi, da škofje in papež so dozdej priznavali, da katol. Cerkev je imela na Pruskem bolji stan, kakor v drugih deželah in se čudi, da se pritožujejo in z očitnimi razpravami skušajo omajati staro zaupljivost njegovih katoliških podložnikov do njegove vlade. Pravi, da nobena tistih postav ni spremenjena, s kterimi so se katoliški škofje kazali zadovoljni, in da njegova vlada ni nobene zapovedi prelomila. Nasproti pa pika katol. Cerkev, kakor da bi se bile v nji godile take spremene, ki žugajo kaliti edinost, ki gospoduje med Cerkvijo in državo, ter pravi, da bode kake razpore po postavi reševal. Na očitanja noče odgovarjati. Mislil je, da narodnemu nemškemu razvijanju pod pruskim vodstvom nekaj sovražljivi katoliški življi bodo poslednjič podpirali novi red, ker so mu tudi papež čestitali k cesarski časti. Pa to se dosedaj ni spolnilo; nič pa ga ne bo zadrževalo pustiti polno svobodo vsim verstvom, samo da se strinjajo s pravicami vsih in z enakostjo vsih pred postavo. S tim, meni, je svojo dolžnost spolnil, in upa, da katoliški njegovi podložni imajo vanj (frajmavrarskega družnika) naj večji zaupanje.

Vidi se, da je zmraja enaka pesem in godba pri vsih tlačiteljih katoliške Cerkve. Nekdaj Rimljanje in vsi poznejši nasprotniki Cerkve so se sklicovali na postave. Ne da bi nemški cesar svojim podložnim vernikom pomagal zoper rogovileže in kalivce sv. vere, jim odgovarja z grenkim očitanjem, ter naravnost naznanuje, da bode rogoviležem zoper katoliško reč svobodo pustil. In vender je katoličanov tretjina prebivalcev, kteri so se vselej pri vsih vladah skazovali za naj zvestejši podložne; rogovileži zoper katoliško vero pa so vselej bili tudi nevarni za državo.

Tista „Presse,“ ki mora svoj judovski nos v vse vtakniti, kjer koli se maha po katol. Cerkvi, priteguje 19. nov. Prusu in piše: „Was wollen die Herrn (Bischöfe)? Sie haben ein Novum in die katholische Kirche eingeführt und verlangen nun, der Staat soll ihnen seinen starken Arm zur Verfügung stellen, um jeden zu massregeln, der sich den Ungeheuerlichkeiten (prav po judovsko-blatarsko!) des Concils nicht fügen will.“

Toda prvič sklepi cerkvenih zborov v resnici niso „Novum“; kdor v verskih in cerkvenih rečeh ni hra-

stov „ignorant,“ mu je dobro znano, da Cerkev v cerkvenih zborih nič „novega“ ne iznajde, temuč le v zakladu Božjega razodenja vselej bivajoče nauke pojasnuje in bolj na tanko določuje. In 2. če se reč na tanko vzame, je tukaj prašanje le za pokoršino in nepokoršino katoliškega duhovstva do sv. Cerkve, in če država taki razdvoj podpira zoper Cerkev, si bo poslednjič sama več kakor pa Cerkvi škodovala. Tako je pruska vlada v razporu s kolinskim nadškofom l. 1831 poslednjič spoznala, da ji kaže odjenjati. Naj bolj pošastna zmota, se vé, je ta, ker vlade nočejo spoznati razodenja božjega ter jim je v načelu vse eno: zmota ali resnica, božje razodenje ali človeško izmišljenje, pokoršina ali nepokoršina do Boga in sv. Cerkve. Ko bi bile države kake mašine brez ljudi, bi se to dalo že kako zapopasti; toda države so naprave z ljudmi, kterim mora Bog, resnica, zveličanje po smerti nad vse drugo stati. Brezvéna država ni nič boljši stvar, kakor posamezen brezveren človek; še le toliko huji je, kolikor več bitjem škoduje, in kdor je zakrivil državsko brezverstvo, bode za milijone ljudi odgovor dajal.

Zmaga sv. križa v VII. stoletji.

Kdor je od zemlje, je zemeljski, in od zemlje govori; kteri je od nebes prišel, je čez vse. Jan. 3, 31.

Prava slava katoliškega kristjana je to, da spoznava vero, za katero je od začetka svete cerkve mnogo tisuč spoznovavcev in spričevavcev Kristusovih prelilo svojo kri.

Najprej so vstali zoper resnico te svete vere judje ter iskali jo zadušiti koj v začetku. Potem so se vzdignili rimski cesarji, kteri so vso zemljo pokropili s kervijo kerščanstva. Sedaj so se lotili krivoverci in razkolniki, češ, da razderó pravo cerkev Božjo.

Kosroe, kralj peržanski, vdari okoli l. 619 z veliko vojsko v Sirijo in dobí razun drugih mest tudi glavno mesto Jeruzalem v svojo oblast. Do 80 tisuč ljudi je dal pomoriti, mnogo jih peljal v sužnost, med njimi Zaharija, jeruzalemskega patriarha. Kar je pa kristjane najboj bolelo, je bilo to, da je odnesen bil v Perzijo tudi križ Zveličarjev.

Heraklij, pobožni cesar, je bil hudo potert; ali ker ni imel dosti vojske, da bi premagal tako močnega sovražnika, ga je prosil miru. Kosroe, po svoji zmagi zaslepljen, od konca ni hotel nič slišati o njem; na zadnje je privolil sicer, vendar le s tem pogojem, da Heraklij zataji kerščansko vero ter móli solnce, tedaj boga *) Peržanov. Derzna in brezbožna ta zahteva razserdi pobožnega cesarja, in ker vidi, da tu gre za čast Božjo in njegove svete vere, sklene zbrati vse moči, da poniža

*) Kakor slišimo, tudi v Ljubljani ni brez peržanskih „feuer-“ in „sonnen-anbeterjev.“ Te dni je prišel mlad gimnazijalec iz šole in je ves osupnjen svojim ljudem pričel pripovedovati, kakošnega nevérnega profesorja da imajo: „Hören Sie, was uns der Professor erklärt hat, dass es keinen Gott gibt“ itd. — Drugi šum, ki gre po mestu, je ta-le: Eden profesorjev na gimnaziji je učil, da solnce je tista moč, ki vse stvarja in ohranjuje, Bog je le ime; mi ga ne poznamo; kteri naj več o njem govorijo, vedó naj manj o njem“ itd.

Drugi je pred katoliško mladino Lutra nad vse povzdigoval; široko-ustno pa učencem pravil: „Kolikor listkov je kdo kupil, toliko grehov odpusenje je dobil!“... Naj bi bil saj mož, preden je šel v šolo, v katekizmu iz normalke prebral: Kaj so odpustki? in bi ne bil za sovražniki naše vere lagal ter se pred lastnimi učenci tako neusmiljeno „blamiral.“

Rekli smo, da učenci tako pripovedujejo, in že o drugi priliki je Danica zavračala na oestro dolžnost višjih, da take reči preiščejo; zakaj če se to poterdi, bi taki kakor zapeljivec mladine ne eno uro ne smel več v šolo. Če pa tako imenovane „konfessionslosne šolske postave“ tudi take pošastnosti dopuščajo, se s tim bolj same sebe obsojujejo. Vr.

tako hudobnega sovražnika. Najprej se zateče k molitvi; potem zbere vse kerščanske vojake svoje države in ukaže vsem svojim podložnim, naj si prizadevajo razžaljenega Boga potolažiti in pomoči prositi z ostrim postom, skupno gorečo molitvijo, miloščino in drugimi dobrimi deli. On sam je v tem svetil jim s svojim zgledom. Potem se napravi proti Kosrovi z vso svojo dasi slabo vojsko. Vojakom je sploh terdo naročal, naj se varujejo tatvine, roparstva, kletvinje in družih navadnih hudobij, da bi tako ne odvernili od sebe pomoči Božje, ktere v bojih najbolj potrebujejo. Vzemši nato v roke podobo križanega Jezusa navdušuje kar more vojake, kazaje jim na križ, naj pomislijo, za čegavo čast in hvalo se bodo bojevali. Kaže jim prav živo, da se v takem boju najlepše daruje življenje in da je ni slavnnejši smerti, kakor umreti za čast Božjo in za sv. vero. Po tem je dobila rimska vojna veliko pogumnost in neprestrašeno serčnost. Pogumno so tedaj koračili sovražniku nasprot. Trikrat je udaril Kosroe z vso divjostjo na kerščansko vojsko v treh različnih bitkah. Med tem je bila pobita vojna njegova z načelniki vred. Kosroe sam se je otel le, da je pobegnil. Najstari sin njegov Siroe, kateri je bil preganjan iz kraljestva, je v tej priliki umoril svojega očeta in njega, ki si ga je bil oče izvolil za sokralja, Medarsa po imenu. Da bi se pa na svojem prestolu mogel vtrditi in obdržati, sklene mir s cesarjem Heraklijem. Dobrovoljno mu je prepustil vse prej odvzete pokrajine, in pošlje mu nazaj tudi sveti križ po patriarhu Zahariju, in družih jetnikov.

Tako se je čez 14 let sveta dežela dobila spet nazaj. Kadar je Zaharija, patriarh jeruzalemski, odperl bil skrinjo, v kateri je bil shranjen sv. križ, našel ga je nepokvarjenega tako, da še pečat ni bil načet. To slišati hoče cesar Heraklij v slavnem sprevodu križ Odršenika našega nesti na njegovo prejšnje mesto. Napravi se tedaj v drago obleko, na glavo si dene zlato, z biseri in družimi dragimi kamni venčano krono, in tako se podá na pot; ali — glejte! ne stopinje se ne more premakniti z mesta, da so se vsi v prični silno čudili. Tedaj mu reče škof: „Deni z glave zlato krono, Jezusova krona je bila ternjeva. Priprosto oblečenega Jezusa tudi ti priprosto nasleduj!“ — Cesar sleče ponosne oblačila in sname zlato krono ter se obleče v borno popotno oblačilo, in bos nese na verh Kalvarije tisti križ, ktere ga je potem sveti škof postavil in povzdignil v kapelico na lepem mestu.

Spomin te prigodbe praznujemo 14. septembra pod imenom povišanje sv. križa. (Konec nasl.)

„Bav-bav — liberalce pobral.“

II.

Kaj pa je vzrok, kaj vir tega hujskanja zoper jezuite? Vzrok pravi je, ker so jezuiti naj pokorniši sinovi svete Cerkve in njeni vselej naj serčnejši vojskovavci. Poglejmo to bolj na tanko.

Ravno takrat, ko je bil Lutra napuh zapeljal, da je bil obljubo prelomil in iz kloštra ušel, vero zatajil, spisal brezbožno knjigo zoper duhovske obljube ubožnosti, čistosti in pokoršine, — ravno takrat se je bil sv. Ignacij v cerkvi Marije Device na Montseratu Bogu daroval, in spisal je sloveče bukve duhovnih vaj. — In ko je drugi odpadnik — Calvin v Parizu svoje zmote trosil in si gledal učencev zanje pridobiti, si je Ignacij, bivši v Parizu v šolah, tudi tovaršev zbiral, toda za vse drugi namen, zato namreč, da bi se z njimi boril zoper sovražnike sv. vere in trosivce laži in zmót. — In ko se je prešeštni angleški kralj Henrik VIII postavil za angleškega papeža ali poglavarja angleške, takrat še katoliške cerkve in je bil svojim podložnim

pod smertjo zapovedal, da morajo papežu pokoršino odreči, ga iz bukev izbrisati, — ob tistih časih je sv. Ignacij postavljaj podlago za častljivo jezuitovsko družbo.

Ves krič, vsa jeza, vse preganjanje zoper jezuite ni nič drugega, kakor posredoma napadanje na katoliško Cerkev in na papeža. Ta tovaršija se je prav posebno papeževi službi posvetila, zato so jo sovražniki papeževi že v začetku bili začeli tako togotno preganjati, ji vsih sovražljivih primkov in psovk iskati, da bi jo v slabo ime pripravili, — in tako je še zmiraj. Jezuite preganjajo od dežele do dežele in čez morje v tuje kraje, in brez vse sramožljivosti lažejo zoper nje. Sovražniki pa so v resnici prijatli Lutermartina, njegovi aposteljni ali lutroviči. Ti sovražniki so že vse pregrehe na svetu nametali na jezuitovski častitljivi red; toda — skazati niso mogli in ne morejo svojega krivičenja, in to jih strašno jezi. Kakošni „poštenoviči“ so ti lutriči, je pokazal eden izmed njih, hudobni D' Alembert, ki se je popolnoma odkril in rekel: „Te krivičenja (zoper jezuite) se vidiijo med seboj nasprotne; toda prašanje ni za to, da bi se resnica povedala, ampak velikoveč za to, da se čez jezuite toliko hudega govori, kolikor je le mogoče.“

To je menda vendar dosti očitno, da vsak lahko pregleda in jasno spozná, kakošni možaki so objedovci jezuitov. — V pomoč svoji stiskani Cerkvi je bil Bog poslal sv. Ignacija in njegov red. Luter, Calvin in drugi krivoverci so preklinjevali papeža in mu pokoršino odpovedali; Ignacij in njegova družba so častili papeža kakor Kristusovega namestnika, celo z obljubo so se zavezali, da hočejo papežu brez daljnega prašanja vselej pokorni biti. Krivoverci so zaverгли in poteptali obljubo čistosti, Ignacij je zavezal svojo družbo k vedni čistosti.

Da te in take reči tako imenovanim liberalcem in mesenim ljudem niso po volji, to je očitno in lahko razumljivo; zakaj da so pa mnogi toliki sovražniki tega dobrotnega reda postali, tega gotovo sami prav ne vedó. Brali so knjige, knjižure, časnike in vsakteri gnjus, kakoršnega so prijatli Lutrove krive vere in drugi sovražniki pisali od Lutrovih časov nadalje, in ker so se uni obrekovalci štulili povsod za „inteligentne“, so menili bravci, da tudi oni so „inteligent“, ako se med jezuito-jedce vverstijo.

Dandanašnji pa so ne pošteni in pametni Nemci, ampak vsi prenapeti „nemčurji“ jeli rogoviliti s tako imenovanim „altkatoličanstvom“, ki ni nič drugega kakor novo-prekuhanó luteranstvo, — in zato tudi vso nekdanjo luteransko jezo in potuho v novo prekuhujejo in prepekajo zoper katoliško Cerkev. To kažejo tudi s tim, da vse vestno naznanjajo, kar se n. pr. godi po protestanških cerkvah, kdaj bode imel pastor kak „sermon“ itd. Kmali utegnejo tudi že naznanovati, kdaj se je pastor kaj prehladil, kolikrat je zakašljaj! In kako pa ti ljudje agitirajo, da bi več ko mogoče otrók v protestanske šole spravili, ktere na vse cente hvalijo, in tako so po raznih potih pravi „prozelitenmacherji“ za protestanstvo, še bolj pa za brezvérstvo.

Carigrad.

IV.

(Bospor, vožnja po njem, imé, podoba, kraji in znamenitosti po obéh stranéh. Bujukdere, Bebek; lazarist Boré in njegov mlad. vstav itd.)

Šesti dan rožnika sva se z Napoleonom peljala v parobrodu po Bosporu blizo Černega morja, to je, v Bujukdere, zalo vas, ob levi strani Bospora. Po Bosporu gredó vsak dan večkrat parobrodi v Bujukdere in po več krajih postajajo, da popotnike oddajajo in sprejemajo. Zjutraj okoli 8 smo odrinili in nekako okoli 11 smo bili v Bujukderu. Plača se samo 6 pijastrov od sebe.

Ne smém pa pri tej priložnosti opustiti, da bi nekoliko o Bosporu ne omenil. Znano je, da Bospor je morska soteska, sklepajoča Srednje s Črnim morjem in loči Evropo od Azije. Vode Črnega morja (Pontus Euxinus) se zlijaajo proti Marmora-morju (Propontis). Bospor s svojim zakrivljenji dela sedem velikih tonvov zaporedoma, ktere zaznamnuje o bregovih sedem predgorij, in ob teh je eden za drugim sedem zalivov. Pri vsakem zavitji kanala se vode zaženejo od enega brega proti drugemu, ktero prikazen je zaznamnjaj že Polibij; tako da vode, ki silovito bušnejo v globočino enega zaliva, se odbijejo in planejo na nasprotno stran v naslednji tonev (tonf). Poslednji tók buta ob Serajevo čelo in buška nekoliko vode v zaliv Zlatorožnikov, drugo pa lije v Marmora-morje proti Kalcedonu. (Isambert.) Bospor *βόρς* vol, krava, in *πόρος* pot, prehod) pomeni „kravji prehod“, ker po greškem basnoslovju je po ti ožini krava lo plavala. Io je prav za prav luna (sej rogovi se ji še zmiraj pripisujejo); ker so jo tolikrat v valovih vidili, so lahko na to misel prišli, da po vodi plava. Basnoslovje, v to zadevajoče, ima mnogotere neslanosti, ki pa niso nič vredne. Bila je stara misel, da Černo morje je bilo nekdanj ločeno od Srednjega, in da bosporsko in dardanelko vožino je bil velik potres odperl, ali pa da je kak drugi velik prekuc to vzrokoval, kakor o Deukalijonovi povodnji, to je, o „vesoljnem potopu.“ Geologiško preiskovanje bosporskih bregov in vulkansko skalovje, ki se nahaja ob stranéh ožine pri ustji Črnega morja, poterjujejo to staro izročilo. (Isambert str. 390.)

Skoraj z vsimi kraji o Bosporu je sklenjen kak basnoslovski spomin o argonavtih in družih sanjarijah, ki je pa škoda za prostor, da bi jih popisoval.

Ob obeh stranéh več ali manj široke ožine so prelepi dvorovi ali palače, da bi človek mislil, to je vse iz samega kamna vsekano. Pa v resnici je samo podlaga nekoliko pri tléh kamenita, vse drugo je preslepljen les.

Šli smo tje bolj ob azijski strani. Povsod je veliko znamenitih krajev, vasí, gradov, ter smo se na marsikterih mestih ustavljali. Nekatere naj nekoliko poznamnjam. Pervi je Kuzgundžuk, precej ob Skutari, ki ima zavetnik Evkuz-Liman. Istavros s staro greško cerkvijo. Bejlerbej-Kevi, velika vas z visokim lesenim gradičem, ki ga je postavil Mahmud II. Cengel-Kevi in Kulléli. Na višavi je Kullé-Bagčesi (stolpov vert), s sultanovim kioskom (letnico) med drevjem. Tukaj je bil Soliman skrit tri leta v stolpu zavolj jeze njegovega očeta Selima I, ki je bil ukazal ga ubiti; srečnega se je pa štel, ker ga je vernivši se iz Egipta našel živega. Soliman je postal sultan, in je okrog stolpa vravnal lep vert. Nekdanj je bila tukaj tudi cerkev sv. Mihela viškega angela. Gusel-Hisar (Lepi grad) in Anaduli-Hisar (azijanski grad). Cibuklu, nizek homec. Opat Aleksander je bil v 5. stoletji vstanovil samostan „čuvajev“ (*εὐσταθίου*), v katerem so samostanci molili in prepevali noč in dan brez preterganja. — Bej-Koz, velika turška vas z naj lepšim zalivom ob Bosporu. Znamenit je bil nekdanj zavolj tako imenovanih rib mečaric, ki jih zdaj ni več v Bosporu. — Hunkarlskelesi, prelepa zelena dolina, priljubljen kraj vsih sultanov. Več prelepih poslopij je tukaj, posebno pa kiosk, ki ga je zidal egiptovski Mehemed-Ali iz egiptovskega (sivkastega) marmorja, iz alabastra itd.; stal ga je 6 milijonov frankov, in ga je daroval sultanu. Bujukderu nasprot sem vidil „Orjaško goro“ (po turško Jušadag, t. j. Jozvetov hrib). Ta gora ima dve predgorij, namreč Madjar-Burnu (madjarsko predgorje) o severu, in Selvi Burnu o jugu. S te gore se že vidi k Črnemu morju, — Anaduli-Kavak, terdnjava ob tako

imenovanem „Svetem predgorji“. Bilo je ondi več neverških tempeljnov, pozneje pa cerkev sv. Mihela. Na tem kraju so bile velikrat hude vojske, ker tukaj je bilo vselej kakor prvo braniše Bospora zoper napade od severa.

Precej nazaj od „Svetega predgorja“, pa na drugi strani, je zaliv in velika kaj lepa vas Bujuk-Deré (to je, velika dolina), ki se steza ob Bosporu. Vsak popotnik, ki pride v Carigrad, pride tudi v Bujuk-Deré, če le kolikaj more. Naj lepši gradiči in dvori stojé ravno ob Bosporu, ob katerem so prijazne sprehajališa pod velikanskimi javorji in drugim drevjem. Bogati carigradski tergovci in nekteri konzuli imajo tu svoje zale dvorove, kamor zvečer pridejo s parobrodom in se drugo jutro v mesto nazaj peljejo. Kdor se ondi kaj časa mudi, zamore v kaikih (čolnih) ogledovati nadalje obojni breg proti Črnemu morju, in pa bližnje kraje, ali pa tudi po dolini jezdit po suhem na evropejsko stran v vasi Bagčé-Kevi in v Beligrad v Traciji.

Nazaj v Carigrad sem se peljal s parobrodom samo nekaj čez pol pota, blezo do Kandili ob azijski strani. Od tam sva se z Napoleonom prepeljala na evropejsko v Bebek (nekdanje Chelae), prelép kraj ob Bosporu ob prav prijetnem zalivu. Zavetnik je živ z ljudmi, dosti ladij in malih čolnov po njem stoji. Sultan ima tukaj svojo letnico; tudi so toplice, pa džamija obdana z javorji; „kiosk“, v katerem se divan zbira k pogovorom itd. Mene drugo ni toliko zanimalo kakor mala propaganda učenega Francoza in lazarista gosp. Boré-ta, ktereга napravo sem želel viditi. Res, v lepšem kraju bi skoraj ne mogel napraviti vstava za mladino, kakor je tukaj med zelenjem in drevjem ob Bosporu. Mična in originalna je vsa naprava, in ne manj prijeten vert, ki je z njo sklenjen. Boré med drugimi govori tudi arabski jezik in ima mladenče iz mnogih krajev. Govoril sem z mladim Bulgarom, in zdelo bi se mi bilo skoraj, da je Slovenec, tako lahko sva se razumela in tako lepo so se zlagale ne le besede, ampak tudi naglas z našim narečjem. Tukaj in na Libanu sem se prepričal, da z Bulgari se ložej Slovenci razumevamo govore, kakor pisaje.

Čolne za Bospor imajo čolnarji dolge, pa lahne. Mislil sem, kdo vč, kako dolgo se bode treba še voziti tako rekoč samotež do Carigrada, toda skoraj neprevidoma hitro sta naji dva človeka tje prigugala in pa za dosti malo plačo. O mraku sem bil na bregu Top-Hané.

Se nekatere kraje ob evropejski strani Bospora proti Črnemu morju naj omenim. Gre se tukaj memo že omenjenega Fundukli a (topovšnice), sultanovega dvora Dolma-Bagčé in mem Beşik-Taša, ki je majhen zavetnik. Malo dalje je raznesena lesena palača „Čeragan“ v srednjevekovem zlogu in s kolonado (stebrovjem) ob morji, in zadej prelepi verti. Od vasi do vasi naprej so gradiči, dvorovi in letnice ob lepih primorskih ogradah. Sultanka — mati, sultanove sestre, vizirji, ministri, pašati in sploh imenitne osebe imajo svoje letnice z vsim jutrodeželskim lišpom in zložnostmi ob prijetnem Bosporu, na tej ali uni strani. Ti gradiči, kakor sem že omenil, so leseni razun stebrov, ki so izsekani večí del iz enega samega marmornega čoka. Niso pa zato manj mični s svojimi nastropji, pomolji, mostovži, kioski, paviljoni, z raznimi olepšavami in vedno lepim in obnovljevanim zunanjim licem.

Perva parobrodova postaja je Orta-Kevi, velika vas s keršanskim in judovskim prebivalstvom, z gradičem Riza — pašata, džamijo matere sultanke v novem zlogu itd.

Jadra se potem ob gorovji Defterdar-Burnu in kmali

se gre memo Kuru-Cećmé (Suhi studenec), nekdanje Hestiae ali Anaplus, ki ima majhen zavetnik. Tudi tukaj je bil Konstantin zidal cerkev na čast sv. Mihelu, vikšega angelov. V 5. stoletji sta v Anaplu stanovala pušavnika in stebrostalca Simeon in Daniel.

Arnaut-Kevi (Albanska vas) z grškimi prebivalci, ob malem zavetniku. Sila vodá tiši iz Črnega v Srednje morje, zakaj v Črno morje se izlija veliko rék. Moč tega toka se po več krajih Bospora očitno čuti; ravno tukaj ima toliko silo, da kaiki (čolni) se morajo z vervmi dalje vleči. Zdaj pride Bebek, o katerem sem malo prej nekoliko povedal.

Od Bebeke do Bujuk-Dere-a:

Rumili-Hisar (Evropejski grad), zidan od Mahometa II. l. 1451, dve leti pred vzetjem Carigrada. Zastonj je cesar Konstantin XI oporekal in se skliceval na storjene pogodbe. Mahomet je poslance nazaj poslal in žugal, da bo žive oderl. Prav turška in Beustova je ta, kristjane stiskati namesto pogodbe spolnovati! Rabil je za zidanje gradú 1000 zidarjev in 1000 apneničarjev. Po neki čudni termi so mógle terdnjave novega gradú zaznamjevati ime „Mahomet,“ vsak stolp ima podobo čerke m (mim), ki ima v arabskem nekako okroglo podobo. Sozidan je bil grad v treh mescih; zidovi imajo debelosti 10 metrov (čez 30 čevljev) s primerno višavo. V stolpih so bile velikanske kanone, ki so silovite marmorne krogle tako deleč nesle, da je terdnjava popolnoma nad Bosporjem gospodovala. Najberže v tem kraju med Rumili- na eni in Anaduli-Hisarom na drugi strani je bil postavljen most, po katerem je Darij peljal vojake v boj zoper Škite. Grad ima tri velike in nekaj manjših stolpov, in grebenasto obzidje; vse pa je na pol v razdjanji.

Balta-Liman (Sekirni zavetnik), kjer je bila l. 1849 podpisana pogodba zastran podonavskih kneževin. — Stenia ali Istenia, majhen zavetnik in vas skoraj čisto keršanska. V tem zavetniku so velikrat Greki pričakovali sovražniško brodovje, ki je žugalo grškemu cesarstvu. Argonavti so bili nekdanj tudi postavili tempelj in steber „duhu rešeniku,“ ki so mu pripisovali, da jih je varoval v boju zoper Amikus-a, Bebriskega kralja. Konstantin Veliki je bil oboje posvetil pozneje sv. Mihelu vikšemu angelu. Vidi se, da so jugovci prav posebno častili sv. Mihela, kar je očitno tudi pri vsih Jugoslovanih.

Jeni-Kevi (nekdanje Cantes Bacchiae), velika greška in armenska vas med vinskimi tertami in logi. — Terapia (Zdraviliše), nekdanj Pharmakia (strup, pijača), ktere vir sega v pravljico o Medeji. Novo ime je opravičeno, ker bistro pihljanje sope lês od Mertvega morja kraj prav zdrav dela. Ima pa kacic 3000 greških prebivalcev. Poslanca francoski in angleški imata ondi svoji letnici. — Nato je kmali Bujukdere, o katerem sem že pisal. — Dalje do morja ob tej strani je še Bujuk-Liman ob predgorji Karibée, nekdanj Gypapolis ali Jastrobovšek, kteremu je natvezena basen o slepem kraljn Phineju, ki so ga Harpije (malikinje viharjev) terpinčile, dokler ga niso argonavti rešili. — Že ob Črnem morji je Rumili-Fener ali Fanaraki (evropejski svetilnjak).

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. — Kar je g. Trobec v svojem dopisu naznanil, da v strašnem požaru v Čikagi naš rojak g. A. Žagar ni nobene škode terpel, to poterjuje g. Žagar sam v svojem pismu do očeta in drugih znancev. Pa tudi noben drugi Kranjec ni pogorel, ker k sreči so se vsi pred nekaj mesci preselili iz krajev, ki so sedaj popolnoma vpepeljeni. Požar je napravil nepopisljivo škodo, in čudo je, kako je brez razložka, zi-

dano, leseno ali železno poslopje ogenj vse končal; nič ni moglo rudečemu petelinu kljubovati; tudi sikalnice, kterih so imeli nad 260, niso nič opravile; in tako je delo in trud več lét v trenutku v nič djano. Kar človek brez Boga dela, nima teka ne blagoslova, zatoraj ima prav gosp. dopisnik, ko pravi, da ta požar je očitna šiba Božja nad ljudmi, kteri le po zemeljskem hrepené, na zemlji in v zemlji svoje sreče išejo, ne pa v Bogu. S.

Protest katol.-političnega društva. Srenjski odbor glavnega deželnega mesta Ljubljane je bivšemu državnemu kancelarju 10. nov. podelil častno meščanstvo ljubljanskega mesta, in je opravičeval to počestčenje s tim, da si je grof Beust mnogotere zasluge pridobil za avstrijsko cesarstvo. Odbor katol.-politiškega društva se je v seji 14. nov. posvetoval zastran té reči, slišal, kaj celo liberalni glasovi pravijo o imenovanji gr. Beusta za častnega meščana, in odbor gotovo z večino katoličanov — ali prav za prav z vsimi pravimi katoličani — je teh misli, da zasluge bivšega kancelarja za Avstrijo so pač mestnemu odboru le dozdevne, in Beustovo djanje škodljivo za Avstrijo in posebej za Kranjsko deželo in njeno glavno mesto. Počastenje Beustovo je toraj začudenje in naravnost nejevoljo obudilo pri katoliškem prebivalstvu, in odbor katol.-politiškega društva spoznava za svojo dolžnost, da zoper Beustovo počastenje protestuje, in sicer iz trojnega ozira: 1. Protestujemo kot katoličani, ker Beust je s tovarši vred oče katoliški Cerkvi skoz in skoz nasprotnih konfesionalnih postav za šolo in zakon, zoper ktere so avstrijski katoličani že toliko oporekali in vedno oporekajo; on je vzrok, da se je mednarodna pogodba — Konkordat — med papežem in cesarjem enostransko prelomila; njegova zunanja politika je bila sploh katoliški Cerkvi nasprotna, pospeševal je pred vsim oropanje poglavarja sv. Cerkve in kovaril celo zoper djanje vesoljnega zbora Vatikanskega; cerkvi in cesarju nezmerno večino zvestih avstrijskih katoličanov je preziral in gledal le njenim nasprotnikom po godu delati. — 2. Protestujemo kot Slovenci; ker tudi mi smo veja tistega največjega stebela v avstrijski deržini, kteri je Beust s tovarši vred pravice kratil ter ni imel za nas enake mere, kakor za druge narode, Nemce, Madjare. — 3. Protestujemo kot Avstrijanci, kterih starodavno slavno ime je pred svetom oskrnil in ob dostojno veljavo pripravil, — v notranjem učinil dvalizem, in da bi uni strani vgodil, je to stran z davšinami preobložil; še konečno pa je toliko doželeno spravo med avstrijskimi narodi zaplečno razderl, ko se je imela ravno srečno doversiti.

Tega moža si je ljubljanski mestni odbor častnega meščana izvolil.

V Ljubljani 15. novembra 1871.

Odbor.

Nove volitve.

Ker je Hohenwartovo spravoljubno ministerstvo moralo odstopiti, so razrešeni tudi dež. zbori gornjo-avstrijski, kranjski, moravski, bukovinski in predarlski, ter so razpisane nove volitve. Kmečke srenje na Kranjskem bodo volile 12. grudna, mesta, tergi in kupčijske zbornice 14. grud., in veliki posestniki 15. grud. — 18. grud. se deželni zbori prično.

Tedaj spet volitve? Ali nismo že tolikrat volili in pokazali, kakošne može hočemo in kteri imajo naše zupanje? Čimu spet to terpinčenje in potrata časa? Tako bode ne mara mnogi ugovarjal.

Res je to težavno in rojaki smo želeli, da bi ministerstvo Hohenwartovo bilo ostalo in sprava se dognala. Ker pa novo ministerstvo nektore deželne zборе nepostavne (illegalne) imenuje, hoče cesar, da naj narod v

novih volitvah v novič razodene svojo voljo ter pokaže, kateri so možje njegovega zaupanja. — Slovenci imamo vse skozi potrjeno pravilo:

Za vero, za dom, za cesarja.

To je dosti določno pravilo. Kdor tudi le v eni sami teh reči ni potrjen, on je odpadnik od našega slovenskega pravila, in toraj za poslanca ne velja. Dandanašnji so hudi časi, toraj je treba čverstih mož. S polovičnostjo se ne dá nič opraviti in nič deseči. Kdor n. pr. ni sam vieren in pošten katoličan, taki se tudi za vero in cerkev ne bo potegnil, on bo zatajil načelo: „za vero,“ on ni za poslanca. Kdor pa ni vterjen kristjan, se tudi v družih rečeh nanj ni nič zanesti, on zná odpasti od naroda in brambe njegovih pravic, kakor jih je že več odpadlo. To bodi sploh rečeno. V posebnosti se ta trenutek ne moremo spuštati, mislimo pa, da kolikor koli vest in okolišine dopusté, naj se ostane pri dosedanjih domoljubnih poslancih, ter tako se bodo glasovi naj manj razcepovali in ne bo nevarnosti, da bi rasprotniki premagali. Odpadstva in izdajstva nad vero, narodom, cesarstvom Bog obvari! Edino, zložno, pošteno po vesti se mora voliti. Kdor je kaj čez vero, papeža, duhovne zabavljal, kdor ni domoljub, kdor je prusoljub, rovar itd., takega se varite.

Iz Rima, 25. listop. A. P.*) Naj ti naznanim, blaga Danica, nekoliko iz Rima. Hvala Bogu! prav srečno sem v Rim prišel 21. listopada, in ko grem z železnične postaje, vidim, da po ulici proti kolodvoru gre veliko ljudstva in vozov. Ko poprašam, kaj je to? se mi reče, da gredo laškemu kralju naproti, ker ima zdaj po železnici v Rim priti, in ko gledam, če je kaj vrednih ljudi, vidim res nekaj lepših kočij mestne gosposke in laške vlade — se vé, ti morajo iti — drugo so bile pa le kljuseta in fijakarstvo. Naj bo kdor hoče, da ima le lahonske škric in ene solde plača, pa gre s kljuso lahko kralju naproti, da je le kaj več goše po ulicah. In ko pridem bolj v mesto, vidim laške zastave z oken viseti, pa le z bolj novih hiš in od „štantmanov.“ Popoldan, ker je bila Mati Božja, sem šel v baziliko Marije Snežnice; nazaj gredé pa postojim pred Kvirinalom, kjer je nekaj ljudi stalo, kar vidim, da vojaki puške bolj terdo primejo. Pripelje pa se iz Kvirinala kočija odkrita, in v nji ste sedele dve ženski osebi, to je, princesinja Margareta in njena hišina. Na obe strani je globoko se ljudem priklanjala; ko pride do mene, je še meni „kompliment“ naredila. Sam seti sem se smejal, da sem taki priklon dobil. Vse storé, da bi se le ljudem prikupili; pa ljudstvo se za te priklone še zmenilo ni, nobeden ni čerhnil, in tudi nobeden se odkril ni. Žalost mi je serce polnila, ko vidim, da v hiši sv. Očeta (poletnem stanovanju Kvirinalu), kjer so se papeži volili, kjer so bile sv. reči v nji, zdaj pakralj ropar in njegova nečimerna družina prebiva. Ko se ozrem na kviško, vidim nad velikimi vratmi podobe blažene Device Marije in sv. aposteljnov Petra in Pavla, ter zdihnem: O Marija, preč. Devica in ss. apost. Peter in Pavel, preženite roparje sv. Cerkve ven; naj nimajo tu mirú; vest naj jih peče, da v Rimu jih nič veselilo ne bo, da bi ne mogli jesti ne spati tako dolgo, da bi se iz dedišine sv. Petra ven pobrali! — Zdaj delajo priprave za razsvitljavo, ker se bo laški veliki državni zbor začel. — V baziliki sv. Petra so naredili prelep spominek 25letnice, odkar so sv. Oče na stolu sv. Petra. Nad podobo sv. Petra, ki na stolu sedi, so naredili sprelep nov nébes, nad nebesom pa iz marmorja spominek z lepo podobo sv. Očeta iz mozaika, vse lepo z zlatom okinčano, in z napisom,

ki naznanja, da so sv. Oče izmed vsih papežev prvi, ki so v Rimu na stolu sv. Petra tudi Petrove leta spolnili. Sv. Oče so prav terdni in zdravi: Hvala Bogu! ker to je tern v peti lahomom. Jutri, 26. listop., ob 11 bom šel k sv. Očetu, kar me čez vse veseli.

Vreme je prav lepo, jasno in toplo, da mi je sukna preveč. Bog daj dež tisti čas, ko bo laška razvitljava, da bi vse pogasnilo.

Razgled po svetu.

Novo ministerstvo je že zadel prvi udarec s tem, da so se pogajaja s Poljaki razbile, in Wodzicki, ki je imel biti minister za Poljsko, se je 27. nov. domu podal. Poljaki bi le potlej šli v državni zbor, ako bi se jim zagotovilo vse, kar sta jim Potocki in Hohenwart dovolila, pa še k temu, da se vlada zaveže, da bode v državnem zboru podpirala poljsko predlago, ktera bi razmero Galicije do države končno vravnala. V poslednjo točko Auersperg ni hotel privoliti, in reč se je razbila. — Poslednje novice zopet drugač govore!

Glasoviti zvezdogled jezuit A. Secchi je v pre-rovu Ceniške gore pričel svoje magnetiške in temperaturne opazovanja in preiskave itd. in je prvo naznanilo znanski akademiji v Pariz poslal iz Torina 9. listop.

Vseučilišče v Sibiriji se ima vstanoviti prih. leto, ker družba trgovcev je v ta namen darovala 250 tisuč rubljev. Mesto Tomsk bo blezo odmenjeno za to znansko napravo. Dobro! Učenost z resnicoljubjem zedinjena pelje k resnici.

Vojvod Chambord ali Henrik V, pravi francoski kralj, je bil te dni, ali morebiti je še v Lucernu, kjer od vsih strani Francoskega k njemu ljudje sujejo ga obiskovat, in to so imenitne politiške osebe, pa tudi vmes prosti posestniki in ponižni kmetje, kakor piše „Unità.“ Princ vse sprejema z blagoselčno priljudnostjo. „Figaro“ iz Pariza je naznanil te dni pogovor, ki ga je imel njegov vrednik pl. Villemessant s Henrikom. Ta pogovor ovrača neke naznanila o „fuziji“ ter pogodbi s stáblom Orleanistov, ktero — češ — je Henrik sprejel in ji žertoval svoje načela. Polagoma se je pogovor obrnil na prašanje njegove odpovedi, ki je krožila po časnikih. Rekel je pa Henrik: „Namerjal sem pisati list; ali moji prijatli so mi odsvetovali. Pripravljen sem na vse mogoče darežljivosti; kar tiče pa odpoved, nikoli, nikoli nikoli! (To govoreč je vstal in pogumno stegnil roko.) Imam dopolniti poslanje, in nemogoče mi je vkriviti se z zanikarnosti, še več, ubegstva! Dopustim Vam to pisati v vašem dnevniku, in vsim povedati.“ — Ta Henrik še gotovo pride na francoski prestol, če se tudi laži-liberalci vsi na glavo postavijo, — in če préd ne, bode takrat rešenje papeža in Cerkve.

Laški kultminister de Fálko ima pripravljeno osnovo za odpravljenje cerkvenih redov. Brezvéstnež z italijansko državo vred bode sicer pri zobanji cerkvenih posestev počil, kakor babilonski zmaj; toda liberaluh ne praša za to, če ima tudi že jutri pogubljen umreti, samo da se njegova terma spolni. Med tem ko vlada ropa in se na nove rope pripravlja, se godé pa med njenimi organi sterčenja vredne reči. Policijski direktor Albanese v Palermi je zatožen, da je sokriv nad potuhnjeno umorijo kacega pol ducata ljudi, in vse vré med ljudstvom zavoljo tega. Pa ta ni prvi policijski direktor, ki sedi z morivci na sodnijski klopi. Policijski vodja Kurletti je bil l. 1859 prišel v Neapel „morališki red napravljat“, razgernil se je pa l. 1861 postavljevalec moralškega reda za glavarja razbojske in hudodelske derhali, ki je kakor policijski vodja skrivaj z njo v zvezi bil, ji pomagal ubegati, ji skrivaj nazna-

*) To pismo podamo častitim bravcem, naj vidijo, kako priprosti Kranjec misli in sodi o laških zadevah. Vr.

nila pošiljal, lastnega mešetarja dal v ječi ostrupiti, ker ga ni mogel več pred sodnijo oteti. Slišal je že pred sodnijo naj hujši obdolženja, ko so ga pa imeli zapreti, ni bilo sluha od njega. Tako si pomagajo framasoni!

V Belgiji so liberalci derhali podšuntali, da so po ulicah rojile zoper konservativno ministerstvo in kričale, da naj ga kralj razpusti. Liberalci hočejo ali gospodovati ter po tako imenovani „postavni poti“ ljudstvo in vero tretji, ali pa sicer z rogovljenjem ljudstvo in deželo strahovati in „sami sebe srečne delati“. Zavergli so vero in Boga, in zdaj se mašujejo nad tistimi, ki v Boga še verujejo. L. 1857 so bili v Bruselu z rogovilstvom kralja prisilili, da je pošteno konservativno ministerstvo odpravil in frajmavrarjem veslo dal. Pri neugodnem volitnem redu in pri vsem stiskani pa je katoliška in poštena reč poslednjič zmagala, če tudi še le čez 13 lét, in lansko leto so bili pri volitvah liberalci, tako premagani, da so mogli vladno veslo pustiti konservativni strani. Ti ljudje pa ne morejo tega prenašati, da so v manjšini in išejo s šuntanjem derhali in s pretepi doseči, česar po poštenu poti ne morejo. Če se jim bode kralj zopet dal prestrašiti, se bo vidilo kmali. Očitna je pa ravno iz tega katoliška moč, ker tudi pri sebi vgodni vstavi se liberalci ne morejo za stanovitno ohraniti, kakor tudi se z vsimi naj zaveržljivšimi pomočki pehajo, da bi katoličane vedno pod nogami imeli. Ljudstvo, ki ima povsod še zdravo pamet, se povsod od liberaluhov odvrča, berž ko jih spoznava, in tako ima zdaj konservativna stran v Belgiji večino 60 glasov zoper 40, kar pa nasprotnike nezmerno vjeda in si toraj s pretepi pomagati hočejo. Pomočniki belgiškega rogovilstva so vsi laži-liberalni časniki po Evropi, in če se kralj zopet dá zanikarnejem preplašiti, bo konec ta, kakor je bil že pri tolikih družih: da na zadnje pojde rakam žvigat. In tega frajmavrarji gotovo na vso moč želé, — sej Belgija je bila še naj bolj za papeževo reč, kar je evropskih vlad.

Iz Brusela se naznanuje, da belgija ne bode svojega poslanca iz Florencije v Rim preselila, ako tega poprej ne storite Avstrija in Francija.

V Berlinu se je 27. nov. pričel pruski deželni zbor. Prestolni govor je poln hvale in kadila za pruske blage in visokosti. V cerkvenih zadevah obeta državni oblasti polno samostojnost, cerkvam „opravičeno“ samostojnost (kakošna je ta?), posameznim versko in vestno svobodo, — pa posebne predloge za sklepanje zakona, zastran verskega prestopa itd. Posebna postava za šolsko nadzorstvo in več šolo zadevnih reči ima priti v obravnavo.

Rimsko. Kaj priserčno skazovanje je bilo 12. nov. v tako imenovani knežji dvorani (sala Ducale) v Vatikanu. Do tisuč prebivalcev s terga sv. Petra, samih mož, se je ondi zbralo počastiti sv. Očeta in od Njih prejet apostolski blagoslov. Koliko veselje je bilo, ko so okoli opoldné prišli sv. Oče med njé, ker mnogi prebivalci po nesrečnem 21. kim. preteklega leta sv. Očeta niso več vidili. Mnogo pomenljivo pismo verne vdanosti so izročili ginjenemu sv. Očetu, kateri so v priserčnem nagovoru razodeli, kako drago jim je to skazovanje od njih bližnjih sosedov. Potolaženi z evangelijskim naukom, kako po Gospodovem dopušenju ostane pšenica med ljuliko do žetve ter potem pride srečni čas za pšenico, za pravične, so se ti dobri ljudje povernili k svojim deržinam in opravičilo.

V Rim je bil prišel Viktor-Emanuel 21. listop. Bahaške naznanila pravijo, da so kraljevič Humbert, vsi vradniki in nezmerno kardelo ljudstva preslavno sprejeli kralja. — Vse to se je lahko in brez čudeža zgodilo, ker vlada laška je bila malo poprej 2500 delavcev v Rim odpravila, da bodo kinčali ulice in pota, po katerih je imel kralj se peljati. Gotovo je pa tolika der-

hal kinčala ulico tudi s svojimi gerli, in ko bi ne bilo nobenega družega vekača v Rimu, sta dva tisuča zadosti za tisto „ungeheuer Menge“, kajti plačani kričavci znajo usta široko odpirati. Je pa tudi sicer in od poprej rudečkarjev in družih malopridnežev dosti v Rimu, ki so dobri za vse.

V Rimu lahoni strahovito delajo in ropajo kloster za klostrom, napravo za napravo. Kloštom že ne povejo več, temuč le na zidove nabijajo, kaj bodo pogoltili. Če bo Andraši molčal k tolikim ostudnostim, kakor se neprenehoma godé v Rimu, bode znamenje, da je nastopil sledi Beustove in vedili bomo, pri čem smo. Mi katoličani pa tirjamo in bomo do groba tirjali in z vso pravico tirjali takih ministrov, kateri ne cerkvenega in ne družega rop nikjer ne terpé. Po Laškem zdaj vse goljufuje, krade in rop, odkar njih vlada taki zgled daje, in to čaka vsako državo, ktera se ne ravna po pravilu: „Justitia regnorum fundamentum.“ „Pravica je podlaga kraljestvom.“

V Rimu, kakor je bilo že davno poprej napovedano, je 27. nov. Viktor Emanuel s prestolnim govorom na homcu Citorio pričel državni zbor. Govoril je tako pobožno, da bi nihče ne verjel, ropar se zná tako hliniti, in menil bi, ta mora sedeti na prvih sedežih med svetniki, kdor bi ne vedil okolišin.

Ta dan, pravi, je narodna edinost dokončana in prične se nova doba (pač doba posilstva in rop) za Italijo. S svobodo (roparsko) prerajeni, bomo v svobodi (???) in redu (!!!) iskali skrivnost moči in sprave. Razglasili smo ločitev države in cerkve. Nepogojno samostojnost smo cerkvi pripoznali (se pač vidi v Rimu in drugod!), in smemo prepričani biti, da Rim, glavno mesto Italiji, bode nadaljevalo biti (kakor je zdaj, kaj ne?) mirni in spoštovani sedež papeštva. (Kako priserčno in resnično!) Po tej poti bomo vesti vpo-kojili. (Čimú? sej je vse „mirno in v spoštovanji!“) — Predloge za vravnavo duhovskih združb (redov) bodo primerne načelom svobode. (To je, s kanoni v tuje posestva, s krempom in sekiro v samostane). Zadevale bodo le pravniško osebnost in način posestva, verske pa, ktere imajo delež v vladi vesoljne cerkve, pustijo nepoškodovane. (Prav lepo in pošteno!) Dalje govori tudi o „srečnih finančah“, — o miru, ki ga tako serčno želi; — obeta vojne, mornarske naprave, — srenjsko samoupravo, decentralizacijo, porote itd. Veseli se, da prebivalstvo že ljubezen za delo kaže. (Menda so prej vsi spali, le tistih 1500 iz Torina poslanih delavcev ne?) „Po politiskem predramljenji nasledva kmali gospodarsko.“ (Kako modro!) — Napovedal je prekop Sentgothardske gore. „Svitla prihodnjost“ se mu odpira; — celo o „dobrotah Previdnosti“ govori, ktere je treba povračati pa s tim, da se vredne skazujejo imén „Italije in Rima.“

Iz San-Francisco v Ameriki pripoveduje pismo 21. okt., da le kakor s čudežem je bilo to veliko mesto obvarovano, da ni pogorelo. Po noči 20. okt. so bile na petih različnih krajih skrivaj potaknjene vnetljive tvarine, posebno po oddelkih, koder so lesene strehe. Policija je zasledila hudobijo, bila vsa na nogah, in več oseb je pozapertih.

Za jezuite. Na le pruski, ampak tudi drugi nemški škofje in prelati se zadoredoma oglašujejo zoper ostudno frajmavrarstvo obrekovanje oo. jezuitov, in tako se tudi v tem oziru zmiraj bolj kaže častitljiva edinost katoličanov. Sovražniki pa jasno spričujejo s svojo sovrážljivostjo, da vse njih bobnanje o novo-dobni svobodi ali prostosti ni nič družega, kakor novo trinoštvo in tiranstvo. Ti svoboduharji dopušajo svobodo greha in nesramnosti, ne pa svobode vere in čednosti.

Nemški reichstag je sprejel postavbo zoper tako

imenovano „napačno rabo duhovske službe“. S tim je nemški Miha dosti očitno razodel, koliko je vredno njegovo bahanje o svobodi. Postava pravi: „Duhoven ali drugi verski služabnik, kateri pri opravljanju svojega poklica ali o taki priliki očitno pred množico, ali pa v cerkvi, ali v drugem za verske zbirališa odločenem kraju pred več ljudmi državne zadeve tako oznanjuje ali obravnava, da očitni mir kalí, bode kaznovan z ječo ali v terdnjavi (festungshaft) do dveh lét.“

S to „svobodoljubno postavo svobodoljubni nemški Miha“ lahko vse duhovne v treh mescih spravi v ječe in terdnjave, ter bode potem brez kake opozicije mlatil in mel nemške katoličane, kakor se mu bo zdelo. Ne mara, da v kratkem v Berlinu začne zidati nov Koloseum in ukaže loviti medvede po teutoburškem gozdu, ki bodo tergali duhovne, kateri bodo prestopali ta novi vétrovertni paragraf velikonemške humanitete.

V Lincu šteje kat. družba do 19000 udov. 13. nov. je imela družba drugi véliki zbor, pri katerem je bilo pričujočih kaci 4000. Veliko imenitnih gostov iz drugih krajev je bilo počastilo shod. Častitljivo je bilo viditi vse napolnjeje prostore vélike stolnice med veliko mašo, ki so jo imeli mil. škof, kakor častni ud. Prečastitljivi višji pastir so potem v zboru kaj primerno opomnili v svojem ogovoru, koliko je družba storila v kratkem času svojega obstoja, kako je iz deželne zboru spodila kupovalce in prodajalce, ki so se štilili za zastopnike ljudstva, in je deželni zbor spremenila v resnično zastopništvo gornjo-avstrijskega ljudstva. Štiri polne ure je terpelo zborovanje in vse je bilo vperto v mojsterske govornike. Z živo gorečnostjo so množice protestirale ter oporekale z enim govornikom zoper kovarstva skritih in očitnih deželnih izdajavcev, zoper božjeroparstvo liberalcev, zoper počenjanje krivoverstvo Döllingerjevo v deželo spraviti.

Novi ministri so: Knez Adolf Auersperg, predsednik; Lasser za notranjstvo; Banhans za trgovstvo; Stremajer za bogočastje in nauk; Glaser za pravico; dr. Unger brez posebnega področja; pl. Chlumecki za poljedelstvo.

Beust je postal poročnik za London.

Na Moravskem, kakor „Hlas“ piše, se po vsih krajih vstanovljajo katoliško-politiške društva, tako v Rajhradu, v Paskovi, v novi Beli, v Kominu, Žubrem, Kravskem itd. Na bernski nem. gimnaziji, kjer so bili lani molitev pred učilom in po učilu opustili, so letos zopet jeli moliti. —

V Berlinu umervši višji svetovalec dr. pl. Mühler, goreč katoličan, je zapustil 100.000 tolarjev bolnišnici sv. Hedvige, Uršulinkam, sivim sestram v Berlinu, gosposodičinam dobrega Pastirja v Charlotenburgu in šolskim sestram v Frankfurtu, — vsakim po 20.000.

Iz Ljubljane Za sv. Očeta 27. listop. Dan novih in velikih britkost, piše „Unità“, bode za našega preljubljenega Pija IX sedem in dvajsetega listopada, in goste solze bode imel prelivati za nove žaljenja Bogá, Cerkve in njene glave. Novi Pilati s peklenkim posmehovanjem bodo klicali s homca Citoria (zbornice novege držav. zbora): „Ecce Homo!“ — „Unità“ je ukljub izdajavcem, roparjem in nejevernikom ravno ta dan poslala v Rim svoje zbirke: 12.000 lir, in sicer petič v tem letu, ter je prosila slovitega gospoda v Rimu, da naj ravno v dan britkosti izroči darove sv. Očetu v Vatikanu.

Tudi Danica je imela zbranih nekoliko darov za namestnika Kristusovega ter je ravno tisti dan (27. nov.) odpravila za sv. Očeta 4880 frankov do apostoljskega poročnika presvitl. g. Falcinelli-a na Dunaj. Ob enem

pa je bilo ravno tisti dan telegrafično naznanjeno sožaljenje darovavcev iz Kranjskega do kard. Antonelli-a za sv. Očeta, in že 29. listop. dopoldne je prišel veseli odgovor:

„*Summus pontifex Tibi et istis catholicis gratias agit et benedictionem apostolicam impertit.*“ (Sv. Oče tebi in zadevnim katoličanom hvalo naznanujejo in podelé apostoljski blagoslov.) Kard. Antonelli.

K temu še nekaj. So ljudje, ki imajo polne usta „ljudskega blagra“ in prav nevošljivo godernjajo, češ, da ubogim odide, če kdo kaj za sv. Očeta dá, sami pa nikomur ne piškavega oreha ne dajo; vsak naj tedaj sam sodi, koliko imajo taki „ljudski osrečevalci“ pravice jezik brusiti.

Za volivce.

Gornjo-avstrijski volitveni odbor katol. društva je dal za srenje na kmetih glasilo: Ravno tisti volilni možje — ravno tisti poslanci! in potem kliče:

„Dvakrat v kratkem času ste bili prašani, če hočete potegniti z liberalci; vi pa ste določno in z enim glasom odgovorili, da tisti niso možje vašega zaupanja, ki očitno govoré od razpada cesarstva in vse od Prusa pričakujejo, tudi ne cerkveni roparji, brezverniki, začetniki šolskih postav in sleparji; odgovorili ste, da hočete imeti mir in pokoj v cesarstvu, kterege uni podkopujejo in tergajo; — da hočete biti varni; — da hočete sami po svoji veri živeti in da morete tudi otroke keršansko-katoliško odrežati; — da hočete toraj v svoji deželi le katoliške in domoljubne može imeti za namestnike v deželnem zboru! In zdaj — če tudi ste že dvakrat določno odgovorili, kaj je vaša volja, vender morate še v tretje iti volit!

Zakaj? Liberalci vam bodo rekli: zadnji deželni zbor je bil nepostaven, in zato je razrešen!

To je laž! Cesar je dvé postavi (pri nas eno) razrešenega deželne zboru poterdil in s tem je sam spoznal in poterdil, da je bil zbor postaven.

Laž je! Zakaj le samo vsi tisti deželni zbori so razrešeni, v katerih katoliški in patrijotiški poslanci večino imajo.

Resnica je to-le: Liberalci na to merijo (bere se po vsih njih časnikih), oni merijo na to, da že tretjo volitev v tako kratkem času bode vas utrudila in omečila, da bi vas ne bilo več k volitvi, in da jim bote lepo prostor pustili. — Odgovorite jim možko, prvič pri volitvi volilnih mož, in potlej pri volitvi poslancev! Storite kakor Tirolci! Tudi njih deželni zbor so poprej razreševali, kakor zdaj vašega; pokazali so pa pred vsim svetom, da možje se ne dajo vpregniti in podreti, kateri imajo pregovor:

„Z Bogom za vero, cesarja, domovino!“

Po njih se ravnajte; držite skupaj, in poslednjikrat bode to, da se liberalci vmišljujejo z vami se skušati!

Duhovske spremembe.

V lavantinski škofiji. Prestavljeni so sledeči čč. gg. kaplani: Jan. Jakopina v Galicije; Lovrenc Janžekovič v Loko; Miha Vavpotič k sv. Tomažu pri Véliki Nedelji; Anton Krulec k sv. Emi. Č. g. Simeon Rak gre v začas. pokoj.

Dobrotni darovi.

Iz Zapog: Za pogorelce v dveh vaséh pri Poštojni 2 gl.; — za afrik. misijom 1 gl. 10 kr.; — za sv. Očeta 1 gl. sr.; — za misijon v Bosni 1 gl.; — za Leopoldovo družbo 1 gl.